

JABŁOŃ

1503-2003

Gmina Jabłoń

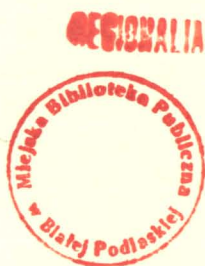
Jedną z siedmiu gmin pow. parczewskiego położoną jest na południowo-zachodnim krańcu Polesia Lubelskiego, w woj. lubelskim. Nizinny krajobraz gminy urozmaicają lasy, pagórki piaszczysto-żwirowe, łąki, rowy melioracyjne, kanał Wieprz-Krzna, zbiorniki retencyjne.

Gmina Jabłoń ma powierzchnię 11.045 ha. W jej skład wchodzi miejscowości: Dawidy, Gęś, Holendernia, Jabłoń, Kalinka, Kolano, Kol. Kolano, Kudry, tubno, Paszenki, Puchowa Góra i Wantapol. Mieszka w nich łącznie 4406 osób. Stolicą gminy – Jabłoń liczy 1249 mieszkańców. Na terenie gminy Jabłoń funkcjonują cztery parafie

rzymsko-katolickie: w Jabłoni, Gęsi, Kolanie i Paszenkach.

Podstawowym źródłem utrzymania mieszkańców gminy jest rolnictwo. Funkcjonuje tu 1205 gospodarstw rolnych. Użytki rolne zajmują 9023 ha, a lasy – 1240 ha. Dominującymi uprawami są pszenica, jęczmień, ziemniaki oraz mieszanki zbożowe. W ostatnich latach pojawiły się nowe uprawy: rumianek, kozłek, mięta. Prowadzona jest też hodowla trzody chlewnej i bydła.

Gmina Jabłoń ma dobrą infrastrukturę komunalną (w tym m.in. oczyszczalnię ścieków). Szansą rozwoju gminy jest agroturystyka.

111636

94(438)A12

IC Jabłoń

Miejska Biblioteka Publiczna
Biała Podlaska

Wydawca: ©Express-Press, Lublin 2003 – na zlecenie Urzędu Gminy w Jabłoni
Text: Ada Ukalska, Barbara Wikło, Stanisław Jadczyk
Foto: Danuta Koczkodaj, Leszek Koczkodaj, archiwum Urzędu Gminy
Oprac graficzne: Wojciech Dąbrowski
Druk: Zakł. Pol. Awa Druk

Jednymi z najstarszych zabytków gminy Jabłoń są XIX w. pomniki na cmentarzach rzymsko-katolickich w Jabloniu i Kolanie (nz.)

Historia Jabłonia

W 1446 roku Kazimierz Jagiellończyk nadał staroście brzeskiemu Nacowi obszary leżące między Ziemią Łukowską a Bugiem. W 1503 roku ziemie te otrzymał od króla Aleksandra książę Wasyl – syn Andrzeja Połubińskiego. Po śmierci księcia Wasyla w 1550 roku dziedzicem dóbr został jego syn Jan (Iwan) i wnuczka Maria (córka wcześniej zmarłego drugiego syna Wasyla – Lwa). Z tego też 1503 roku pochodzą pierwsze historyczne zapiski o Jabloniu.

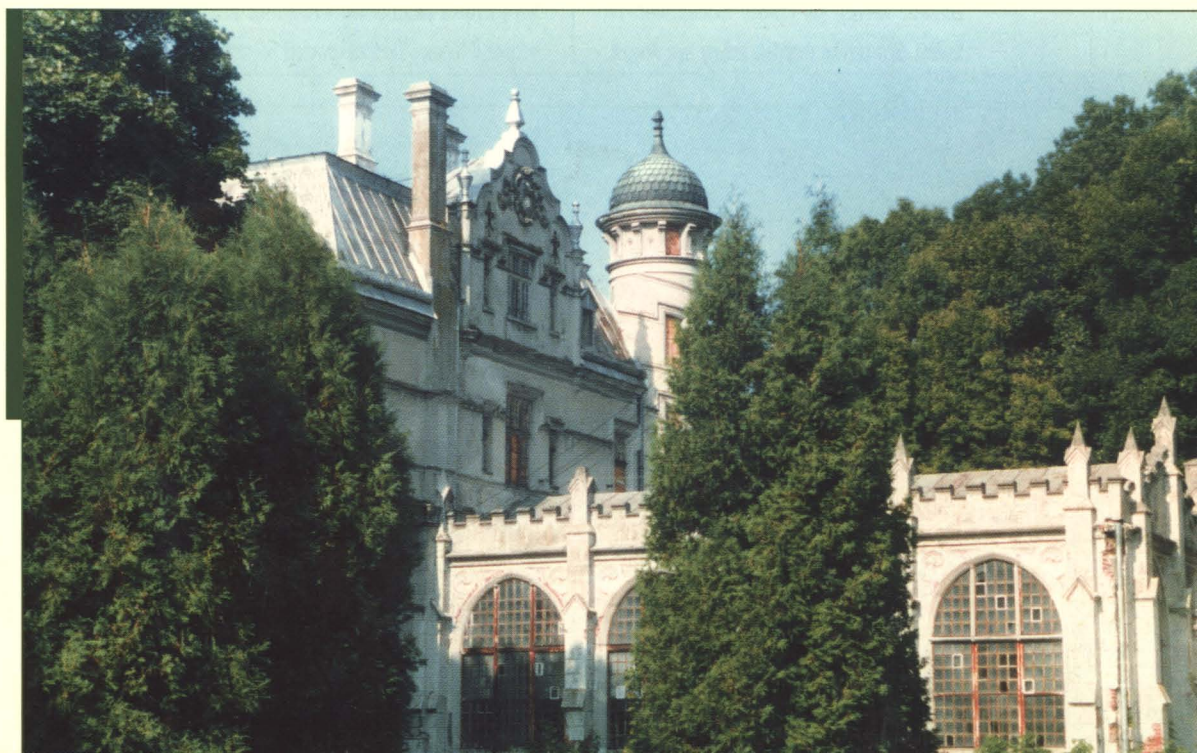
Raina – żona Iwana Połubińskiego, po śmierci męża w 1558 roku, przeniósła się z Horodyszcz do Jabłonia. Jej staraniem została wybudowana drewniana cerkiew dla miejscowej ludności.

W XVII wieku dobra jabłonie przeszedł od książąt Połubińskich do magnackiej rodziny Firle-

jów. W XVIII wieku Werena z Dąbrowicy Firlejówna, córka Andrzeja Firleja, wniosła je w posagu Józefowi hrabiemu Scypio del Campo. Od Scypionów Jabłoń przeszła do Potockich, między innymi Seweryna – brata słynnego podróżnika Jana Potockiego, autora „Pamiętnika z Saragossy”. Córka Seweryna Emma poślubiła młodego i walecznego oficera Piotra Strzyżowskiego – pułkownika Wojski Polskiej w okresie napoleońskim. W 1809 r. Strzyżowski zrobił fortunę przyczyniając się do odebrania Austriakom Lubelskiego. Emma Potocka zauroczona męstwem dzielnego oficera wyszła za niego za mąż. Był to słynny ówczesny megaloman, bo on był synem kowala z Krakowa, a ona jedną z najbogatszych panien w Księstwie Warszawskim. Strzy-

3

Ozdoba Jabłonia – neogotycki pałac zbudowany w 1905 r. przez Tomasza hr. Zamoyckiego. Przed II wojną św. mieścił galerię dzieł sztuki, zabytkowych przedmiotów oraz trofeów myśliwskich. Z pałacem połączona jest kaplica, oranżeria i budynek służby. Od frontu pałacu, na osi, jest podjazd zamknięty neogotycką trójosiową bramą wjazdową, z budynkiem odzwierciedlającym boku.

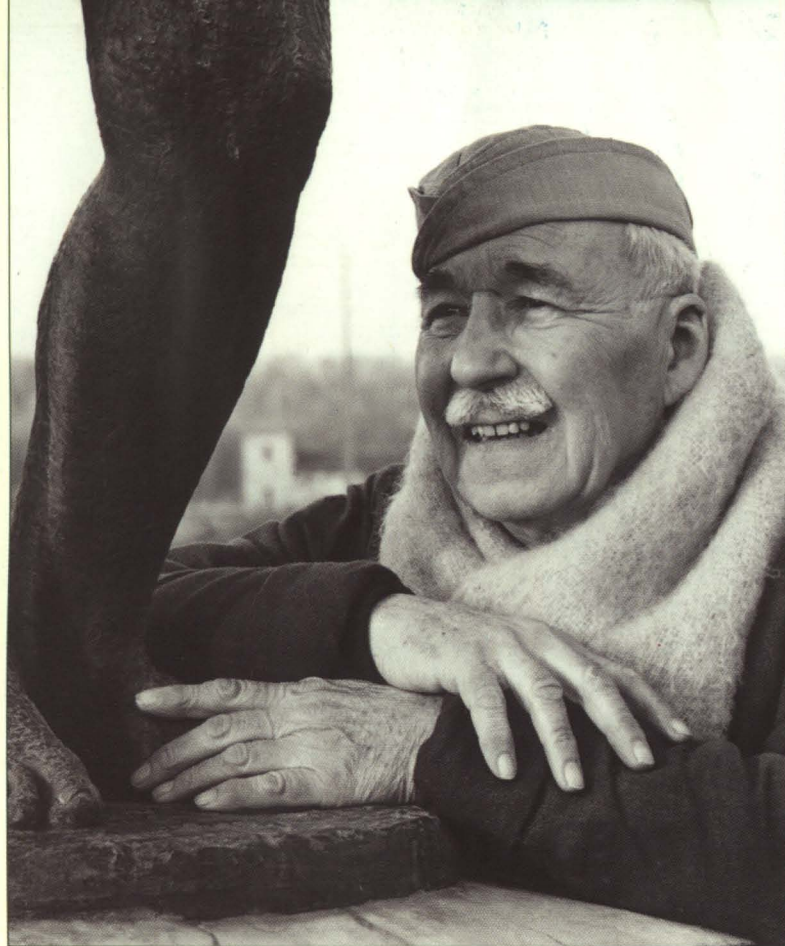

żowski wslawił się nie tylko męstwem żołnierza, ale też świetnym gospodarowaniem — założył piękny park w stylu angielskim, osuszył błotniste łąki. Był komisarzem budowy dróg w powiecie radzyńskim, jako pierwszy zaprowadził na dużą skalę szkółkarstwo drzew owocowych i dzikich (włoskimi topolami z Jabłonia były wysadzone Aleje Jerozolimskie w Warszawie). Około 1812 r. płk Strzyżowski zbudował klasycystyczny pałacyk w Jabloniu, a w 1854 r. nową murowaną cerkiew unicką, na miejscu starej drewnianej, która spłonęła. W 1827 r. Jabłoń miała 78 domów i 515 mieszkańców.

Strzyżewscy byli bezdzietni, po śmierci męża Emma zapisała majątek Jabłoni Amelii Łubieńskiej z Jezierskich. Łubieńscy zarządzali dobrami Jabłoni w latach 1855-1884. Amelia Łubieńska wslawiła się szerzeniem oświaty na wsi (założyła 5 szkół), była też oparciem dla partii powstańców w czasie Powstania Styczniowego.

W 1867 r. Jabłoń stała się stolicą gminy w pow. radzyńskim guberni siedleckiej. W jej skład wchodziły miejscowości: Annapol, Geś, Dawidy, Kolano, Kudry, Łubno, Paszenki, Puchowa Góra, Radcze, Rudzieniec i Sewerynowka. W 1884 roku właścicielem majątku został Tomasz hr. Zamoyski syn właściciela Różanki k. Włodawy i osiadł w Jabloniu wraz z żoną Ludmiłą z domu Zamoyską (z linii węgierskiej). Jego dobra miały powierzchnię 1385 mórg. Jabłoń liczyła w 1883 r. 97 domów i 780 mieszkańców. We wsi była stacja pocztowa.

Wybuch I wojny światowej przerwał lata świetności majątku. Do dewastacji pałacu przyczynili się zarówno Kozacy, jak i armia Mackensena. Po śmierci ojca przejął majątek jedyny syn August.

Razem z nowym rządcą Piotrem Tokarskim udało mu się wydzwignąć podupadły majątek. We wsi funkcjonował młyn J. i M. Giereja (motorowy) oraz wiatrak A. Osipiuka.

29 września 1939 roku wojska polskie stoczyły pod Jabloniem bitwę z wojskami radzieckimi. W tej zwycięskiej dla żołnierzy SGO „Polesie” gen. Franciszka Kleeberga bitwie poległo kilkunastu żołnierzy, w tym ppor. Bohdan Mościcki, bratanek prezydenta Rzeczypospolitej Ignacego Mościckiego. Ich ciała spoczęły na „nowym” cmentarzu parafialnym w Jabloniu.

Na początku października 1939 r. do Jabłonia wkroczyli Niemcy. Oddział kawalerii SS stacjonują-

cy w majątku utworzył obóz pracy dla Żydów, a w 1941 r. — obóz dla jeńców sowieckich. Hitlerowcy zamordowali w 7 egzekucjach 48 mieszkańców Jabłonia oraz wszystkich Żydów. Mimo terroru mieszkańcy Jabłonia i okolic prowadzili działalność konspiracyjną — tajne nauczanie (m.in. znany historyk prof. dr Marian Małowist). Wielu mieszkańców gminy zasiliło szeregi oddziału AK mjr. K. Millera. W 1944 roku ziemie dworskie wraz z zabudowaniami przejął Skarb Państwa, a tereny leśne i park — Lasy Państwowe.

W 1952 roku w pałacu ulokowano przeniesione z Kluczkowic Technikum Rolnicze. W 1968 roku wybuchł pożar, który zniszczył piętro pałacu. Ponad 30 lat pałac niszczał. W 1999 roku pałac kupił Krystyna Ścieszka-Hojny. Nowa właścicielka stara się przywrócić budynki i otoczenie do dawnej świetności.

Nz. górnym — August hr. Zamoyski — entuzjasta sztuki i uzdolniony artysta-rzeźbiarz.

Nz. obok — Tuż przed wybuchem I wojny św. Tomasz hr. Zamoyski zakończył budowę zespołu folwarcznego w Jabloniu, składającego się z siedmiu murowanych czworaków, jednego dwojaka, domu administratora i budynków gospodarczych. Nz. jeden z czworaków służących nadal jako dom mieszkalny.

Historia parafii w Jabłoniu

Historia chrześcijaństwa w gminie Jabłoń związana jest z osobą Marii (Rainy) Pałubińskiej, która w 1571 roku ufundowała w swojej dziedzicznej wsi Jabłoń drewnianą cerkiew prawosławną. Po unii brzeskiej w 1596 r. cerkiew i parafia w Jabłoniu zmieniły wyznanie na unickie (grecko-katolickie). W skład parafii wschodniej w Jabłoniu wchodziły okoliczne wsie: Kolano i Paszenki. „Łacinnicy” – rzymsko-katolicy, należeli do parafii w Wisznicach. W II połowie XIX wieku rząd carski rozpoczął akcję przymusowej rusyfikacji Ziemi Chełmskiej i Podlasia. Unicka parafia w Jabłoni, wchodząca od czasu III

rozbioru Polski w skład unickiej diecezji chełmskiej (poprzednio należała do unickiej diecezji włodzimierskiej), poddana została administracyjnemu naciskowi, którego celem było „nawrócenie” wiernych na prawosławie. Po ukazie tolerancyjnym z 1905 r. większość unitów z Jabłonia przeszła na łono Kościoła rzymsko-katolickiego, powiększając znacznie rzesze wiernych parafii w Wisznicach. Jednocześnie właściciel Jabłonia Tomasz hr. Zamoyski rozpoczął starania u władz rosyjskich o zgodę na budowę kościoła rzymsko-katolickiego. Uzyskał ją w 1909 r. i natychmiast rozpoczął inwestycję.

W 1915 roku Jabłoń opuścił na zawsze duchowny prawosławny, ewakuując się przed wojskami austro-niemieckimi w głąb Rosji, razem z wyznawcami prawosławia. Opustoszałą cerkiew rozebrano w 1936 r. Na „cerkwisku” zbudowano po II wojnie światowej bazę Gminnej Spółdzielni „SCH”. Po zakończeniu I wojny światowej i odzyskaniu przez Polskę niepodległości, pierwszy ordynariusz reaktywowanej po 50 latach diecezji podlaskiej ks. Henryk Przeździecki, erygował w Jabłoni parafię rzymsko-katolicką p.w. św. Tomasza Biskupa de Villanova. Nowa parafia powstała z części terenu parafii Wisznice. W 1973 r. ks. bp Jan Mazur, ordynariusz siedlecki, konsekrował kościół jabłoński.

W skład parafii w Jabłoni wchodzi obecnie miejscowości: Jabłoń, Kudry i Wantopol. Parafia leży w granicach dekanatu Wisznice w diecezji siedleckiej. Od 1797 r. prowadzone są w niej księgi metrykalne. Proboszczem parafii Jabłoń od 1992 r. jest ks. mgr Adam Patejuk.

Nz. górnym – kościół rzymsko-katolicki w Jabłoniu zbudowany przez Tomasza hr. Zamoyskiego w stylu angielskiego neogotyku w latach 1909-1912. W podziemiach kościoła znajduje się krypta fundatora.

Nz. obok – efektownie prezentującą się plebanię w Jabłoni zbudowaną w 1909 r.

W gminie przetrwały ostatnie drewniane chałupy kryte strzechą – zabytki budownictwa ludowego z końca XIX w. – konstrukcji zrębowej, z węglami zakładanymi na „rybi ogon”.

6

Miejscowości w gminie

GĘŚ – wg działu spadkowego z 1814 r. sporządzonego we Lwowie przez Seweryna hr. Potockiego folwark w Gęsi wchodzący w skład dóbr milanowskich otrzymała najmłodsza z córek Potockiego Wanda Julianna, 1. voto Wielopolska Michalowa, 2. voto Kajetanowa hr. Uruska i 3. voto Bernardowa hr. Caboga (był feldmarszałkiem w armii austriackiej). W 1857 r. odsprzedała ona „folwark Gęś dwudziestu siedmiu osiadłych ról mający” Amelii hr. Łubieńskiej, właścicielce dóbr Kolano i Rudzieniec. Od łubieńskich Gęś kupił w 1884 r. Tomasz hr. Zamoyński. W 1827 r. wieś miała 113 domów i 918 mieszkańców, a w 1883 r. – 137 domów i 865 mieszkańców. Była tu wówczas szkoła początkowa i niewielki folwark liczący 450 mórg ziemi. Obecnie we wsi jest 237 gospodarstw rolnych. Mieszka tu 707 osób. W Gęsi funkcjonuje szkoła podstawowa. Bogate tradycje ma miejscowa Ochotnicza Straż Pożarna, założona w 1933 roku. W Gęsi oprócz kościoła interesującym zabytkiem jest

Pałac łubieńskich w Kolanie z poł. XIX w.

też przydrożna kapliczka z I połowy XIX wieku z rzeźbą św. Jana Nepomucena. Na miejscowym cmentarzu znajdują się groby partyzantów z lat okupacji hitlerowskiej. Obok wsi – w lesie Horodek – można obejrzeć pozostałości wałów szwedzkich.

DAWIDY – w II połowie XIX wieku wchodziły w skład dóbr Jabłoń, a od 1882 r. – dóbr Kazimierza Łubieńskiego.

Szkoła podstawowa, istniejąca od 1916 roku, dysponuje nowym budynkiem przekazanym do użytku w 1996 r. Dawidy mają 139 gospodarstw rolnych i 507 mieszkańców.

Ozdobą wsi jest przydrożna kapliczka z XIX wieku.

KOLANO – w XVI-XVIII w. wieś wchodziła w skład dóbr Milanów należących do Firlejów, później Potockich. Po Paulinie z Potockich Łubieńskiej odziedziczyła Kolano jej synowa Amelia z Jezierskich. Następnie dobrami władał krótko syn Kazimierza Zdzisław Łubieński. W dniu 18 listopada 1863 r. oddziały powstańców styczniowych dowodzone przez Walerego Wróblewskiego i Karola Krysińskiego stoczyły zwycięską bitwę z wojskami rosyjskimi. W 1883 r. dobra Kolano – własność Zdzisława hr. Łubieńskiego – składały się z folwarków Kolano, Sewerynowka i Puchowa Góra, atencji Piaski oraz wsi Kolano i Paszenki. W 1827 r. wieś Kolano miała 64 domy i 354 mieszkańców, a w 1883 r. – 74 domy i 547 mieszkańców. Przed II wojną wieś liczyła 622 mieszkańców.

Obecnie wieś ma 336 mieszkańców. Funkcjonuje tu 138 gospodarstw rolnych. We wsi jest szkoła podstawowa.

Kolano ma dwa cenne zabytki – kościół zbudowany w stylu eklektycznym oraz dawną rezydencję dworską z połowy XIX wieku – pałac wzniesiony przez Łubieńskich. Obiekt otoczony jest resztką parku. Po gruntownej restauracji zabytkowy dwór jest siedzibą Domu Pomocy Społecznej.

KALINKA – to wieś pozyskana dla gminy Jabłoń po II wojnie światowej – wcześniej, od 1867 r. wchodziła w skład gminy Opole w pow. włodawskim. W XIX wieku był tu folwark. W 1827 r. wieś liczyła 16 domów i 64 mieszkańców, a w 1883 r. – 18 domów i 116 mieszkańców. Obecnie wieś ma 18

Kościół neogotycki w Gęsi z 1913 r.

Kościół w Kolanie, pierwotnie kaplica dworska łubieńskich z 1856 r., rozbudowana w 1938 r.

gospodarstw i 410 mieszkańców. Od 10 lat w Kalince funkcjonuje Dom Pomocy Społecznej.

KUDRY – wieś od 1867 r. wchodziła w skład gminy Jabłoń w pow. radzyńskim, a także parafii wschodniej w Jabloniu. W 1827 r. było tu 12 domów i 90 mieszkańców, a w 1883 r. – 13 domów i 73 mieszkańców. Należała do dóbr Jabłoń. Obecnie Kudry liczą 96 mieszkańców.

PASZENKI – wieś wchodziła w skład dóbr Firlejów, Potockich, a potem Łubieńskich (w dobrach Kolano). W 1827 r. we wsi było 38 domów i 336 mieszkańców, a w 1883 r. – 45 domów i 375 mieszkańców. Obecnie we wsi jest 125 gospodarstw i 456 mieszkańców.

Paszenki szczytą się wspaniałym zabytkiem – najstarszą świątynią w pow. parczewskim – dawną cerkwią unicką pw. św. Symeona (obecnie kościół rzym.-kat.) o oktagonalnej nawie, przykrytej pozorną ośmiopowłokową kopułą. Wzniesiona z fundacji Firlejów została w 1890 r. rozbudowana przez władze carskie. W wyposażeniu świątyni są m.in. ludowy krzyż procesyjny z XIX wieku oraz ikona Matki Boskiej z Dzieciątkiem z XVII/XVIII wieku. Na cmentarzu w Paszenkach znajdują się groby żołnierzy SGO „Polesie” poległych w końcu września 1939 r. z rąk bojowników Armii Czerwonej pod Puchową Górą.

We wsi jest szkoła podstawowa. Paszenki mają obecnie 456 mieszkańców i 125 gospodarstw domowych.

PUCHOWA GÓRA – wieś wchodziła od XIX wieku w skład dóbr Kolano. W 1883 r. były tu tylko 3 domy i 32 mieszkańców. Obecnie w Puchowej Górze mieszka 89 osób, wieś ma 63 gospodarstwa rolne.

Puchowa Góra wpisała się na karty historii Polski jako miejsce zwycięskiej bitwy żołnierzy SGO „Polesie” gen. Fr. Kleeberga z jednostkami Armii Czerwonej w dniu 29 września 1939 r.

Najstarszy zabytek gminy Jabłoń – kościół w Paszenkach, dawna cerkiew unicka wzniesiona w 1717 r.

Bociany każdej wiosny wracają do licznych w gminie gniazd... Są one niodłącznym elementem jabłońskiego krajobrazu.

8 Przyroda

Atutem gminy jest naturalne środowisko przyrodnicze, nieskażone jeszcze cywilizacją. Lasy stanowią 14% powierzchni gminy, są pozostałością dawnej Puszczy Podlaskiej. Dominuje w nich drzewostan mieszany. Część z nich pełni funkcję ochronne. Na piaszczystych gruntach występują wrzosowiska i zagajniki brzoźowe. Lasy są bogate w zwierzyńę leśną (łoś, jeleni, sarna, dzik, wilk). Wody płynące w gminie to Kanał Wieprz-Krzna oraz rzeka Muława – dopływ Zielawy, przepływające przez północne krańce gminy. Nie ma tu jezior i stawów, są za to zbiorniki retencyjne: duży w Opolu, mający całkowitą powierzchnię 282 ha oraz mniejsze w Jabloniu i Paszenkach, na których można z powodzeniem wędkować (karpie, tołpygi, szczupaki). Wody stojące, otoczone najczęściej szuwarami, stwarzają dobre warunki lęgowe dla ptactwa. Świat ptaków w gminie reprezentują m.in. otlak krzykliwy, puchacz, bocian czarny, kormoran czarny, gęś gęgawa. Występuje tu różnicowana i bogata szata roślinna. Na łąkach trzęślicowych i torfowiskach rosną

cenne gatunki m.in. brzoza niska, rosiczka pośrednia i fiołek torfowy.

Gmina ma dwa zabytkowe parki. Park krajobrazowy w Jabloniu założył w stylu angielskim płk Piotr Strzyżowski dla swojej pięknej żony Emmy, a upiększali go kolejni właściciele Jablonia – Tomasz hr. Zamoyski i August hr. Zamoyski. W czasie okupacji hitlerowskiej park został poważnie uszkodzony. Niemcy wycinali wspaniałe jesiony wykorzystując ich drewno do produkcji śmigieł dla samolotów Luftwaffe. Po raz drugi oszpecono park na początku lat 60. XX w. – został wówczas przecięty Kanałem Wieprz-Krzna. Park nadal prezentuje duże wartości zabytkowe i dendrologiczne. Rośnie tu aż 2000 drzew należących do 33 gatunków. Połowę populacji stanowią: lipa drobnolistna, klon, olsza, jesion oraz grab. Rozciągające się poza parkiem łąki i lasy podkreślają urok tego miejsca.

Park w Kolanie jest dziełem Lubieńskich. Dawny obszerny ogród otaczający bogatą rezydencję przetrwał do naszych czasów w stanie szczytkowym – ma powierzchnię zaledwie 2 ha. Rośnie w nim ok. 100 drzew kilkunastu gatunków, m.in. klon, lipy, jesiony i kasztanowce.

W gminie jest 5 pomników przyrody. W parku w Jabloniu rosną 3 pomnikowe drzewa: sosna wejmutka o obwodzie 270 cm i wysokości 34 m, buk pospolity o obwodzie 296 cm i wysokości 25 m oraz trzy lipy drobnolistne o obwodach 267 – 328 cm i wysokości 28 – 30 m. W zabytkowym parku w Kolanie rosną 2 pomniki przyrody: modrzew europejski o obwodzie 310 cm i wysokości 20 m oraz lipa drobnolistna o obwodzie 280 cm i wysokości 20 m.

Park krajobrazowy z II poł. XIX w. w Jabloniu.

Polesia czar... | 9

Budynek Zespołu Szkół Rolniczych w Jabloniu.

Wzniesiony w latach 70. XX w. Dom Ludowy w Paszkenkach był do 2003 r. siedzibą Gminnego Ośrodka Kultury. Teraz mieści się w nim Wiejski Dom Kultury, filia biblioteki gminnej oraz remiza OSP.

Pierwszą szkołę w Jabloniu otworzyła Amelia Łubieńska w połowie XIX wieku. Po 1875 roku we wsi funkcjonowała rosyjska szkoła elementarna. Polska szkoła powróciła do wsi w 1919 roku, już w odrodzonej ojczyźnie. Po wojnie wieś wzbogaciła się o szkołę średnią – Państwowe Technikum Rolnicze, przeniesione tu w 1952 r. z Kluczkowic koło Opolu Lubelskiego. W pałacu Augusta hr. Zamoyskiego ulokowano szkołę, internat i mieszkania nauczycieli. W dawnych dobrach hrabiego urządzono gospodarstwo pomocnicze szkoły, w którym uczniowie odbywali praktyki zawodowe. W 1956 r. wybudowano nowy internat dla dziewcząt. W związku z budową Kanalu Wieprz-Krzna szkołę przemianowano w 1965 r. na Technikum Rolniczo-Suszaricze, korzystające m.in. z nowej suszarni zielonek i okopowych. 18 czerwca 1968 r. w pałacu Zamoyskich wybuchł pożar. Zniszczeniu uległy sale lekcyjne i większość pomieszczeń internatu. Szkołę przeniesiono do pałacowej oficyny i w szybkim tempie zbudowano nowe obiekty interna-

tu męskiego i żeńskiego. W 1971 r. oddano do użytku nowy budynek szkolny, a w latach 1971-75 inne obiekty dydaktyczne i gospodarcze szkoły. Szkoła systematycznie rozszerzała ofertę nauczania. 1 września 1977 r. utworzono Zespół Szkół Rolniczych w Jabloniu, składający się z 7 szkół. Od 2002 r. w skład ZSRoln. w Jabloniu wchodzi: LO z rozszerzonym programem przysposobienia obronnego; 4-letnie technika: rolnicze, argobiznesu, żywienia i gospodarstwa domowego; 3-letnie licea profilowane i 3-letnia ZSZ (zawód rolnik). Od 1988 r. w ZSRolu. działa Środowiskowy Uniwersytet Ludowy.

W gminie funkcjonuje obecnie 5 szkół podstawowych: w Jabloniu, Dawidach, Kolanie, Gęsi i Paszkenkach oraz Gimnazjum w Jabloniu. Uczniowie w Jabloniu uczą się w budynku wzniesionym w 1966 r. i rozbudowanym w 1999 r. W 2003 r. wykonano trwały pomnik 500-lecia Jablonia w postaci nowego łącznika i sali gimnastycznej służącej uczniom Szkoły Podstawowej i Gimnazjum.

Zespół taneczny i wokalny Gimnazjum w Jabloniu.

Zespół ludowy Zespołu Szkół Rolniczych w Jabloniu.

Zespół „Kalina”
z Jabłonia.

Gmina Jabłoni jest terenem, na którym przez 500 lat stykały się różne kultury i religie; przenikały się wpływy polskie, ruskie i litewskie; wyznania prawosławne, rzymsko-katolickie i unickie (grekokatolickie). Ich świadectwem jest stare, charakterystyczne dla tej części Polski budownictwo ludowe, obiekty sakralne (cerkiewki i cmentarze prawosławno-unickie), specyficzna (niestety zanikająca) gwara ludowa oraz wciąż żywa twórczość ludowa (tkactwo, plecionkarstwo, rzeźba, malarstwo). Tradycje ludowe podtrzymuje Gminny Ośrodek Kultury w Jabloniu oraz Wiejskie Domy Kultury w Paszenkach i w Kolanie, a także szkoły w gminie. Wizytówką kultury w gminie jest Zespół Ludowy „Kalina”, z powodzeniem popularyzujący folklor polski m.in. na dożynkach i przeglądach kapel i śpiewaków ludowych. Zespołem działającym przy GOK kieruje Krystyna Pawłowska. Z kolei w Paszenkach od lat funkcjonują zespoły folklorystyczne „Jarzębina” i „Kukułki”. Przy GOK istnieje też Chór Seniora.

Zespoły ludowe działają także w Gimnazjum oraz w Zespole Szkół Rolniczych. Przy internacie ZSRoln. działa Środowiskowy Uniwersytet Ludowy, który kultywuje dawne tradycje, zwyczaje i obrzędy mieszkańców gminy i całego Polesia Zachodniego. W regionalnej izbie w internacie żeńskim ZSRoln. zgromadzono wiele pamiątek rękodziela ludowego. Z kolei w internacie męskim przez wiele lat gromadzono pamiątki związane z wybitnym rzeźbiarzem polskim – Augustem Zamoyskim. Stały się one zalążkiem zorganizowanej przez Stowarzyszenie Miłośników Ziemi Jabłoni Izby Pamięci Augusta Zamoyskiego.

Zespół „Jarzębinki” z Paszenek.

Chór Seniora działający przy GOK w Jabloniu.

Stowarzyszenie Miłośników Ziemi Jabłońskiej

Rosnące zainteresowanie społeczności gminy historią własnego regionu i działaniami kulturalnymi było impulsem do zorganizowania Stowarzyszenia Miłośników Ziemi Jabłońskiej.

27 maja 2003 r. Sąd Rejonowy w Lublinie wpisał Stowarzyszenie Miłośników Ziemi Jabłońskiej do Krajowego Rejestru Sądowego pod numerem: 0000162949.

Władzami Stowarzyszenia są: Barbara Wikła – prezes, Adela Ukalska – vice prezes, Olga Melaniuk – skarbnik, Leokadia Kamola i Dariusz Nastaj – członkowie Zarządu; Komisja Rewizyjna: Anna Mikitiuk – przewodnicząca, Anna Sikorska i Krzysztof Kropiwiec – członkowie.

Celem Stowarzyszenia jest: upowszechnianie wiedzy historycznej o Jabloniu, okolicach i miejscowościach należących do gminy Jabłoń, gromadzenie dokumentacji materialnej związanej z historią i dniem dzisiejszym regionu, krzewienie właściwego stosunku do dziedzictwa dóbr kultury i uczestnictwo w ich obronie, umacnianie więzi obywatelskich między mieszkańcami gminy Jabłoń i rozbudzanie wśród nich zainteresowania życiem, wyglądem oraz rozwojem wsi, budzenie i pogłębianie przywiązania do nich.

Stowarzyszenie chce osiągać swe cele m.in. przez: inicjowanie i inspirowanie prac badawczych nad historią i teraźniejszością Jablonia oraz regionu, gromadzenie, opracowywanie i udostępnianie dokumentacji materialnej związanej z historią i dniem dzisiejszym Jablonia i regionu, opieka nad pamiątkami historycznymi, kulturalnymi i zabytkowymi regionu, utworzenie Izby Pamięci Augusta Zamoyskiego (z pamiątkami po artyście (zdjęcia, rękopisy itp.) opracowaniami naukowymi o życiu i pracy twórczej Zamoyskiego, wspomnieniami mieszkańców Jablonia pamiętających tego niezwykłego człowieka), organizowanie konkursów, spotkań, sympozjów, wystaw, itp. poświęconych problemom gminy Jabłoń.

Społeczny Komitet Obchodów 500-lecia Jablonia

Ada Ukalska, Barbara Wikła, ks. Adam Patejuk, Tomasz Matczuk, Władysław Burzec, Krystyna Ścieszka-Hojny, Krystyna Misińska, Leokadia Kamola, Katarzyna Matczuk, Marzena Chilimoniuk, Cezary Górczyński, Ryszard Trubaj, Marek Korpysz, Teresa Robak, Kazimierz Jaszczuk, Bogdan Cieśliński, Zbigniew Mironczuk, Stanisław Kuzawiński, Ryszard Wróbel, Marek Burzec, Krzysztof Kaczan, Jan Potapczuk, Zenon Dymicki.